

Handläggare
Christina Koistinen
Telefon: 0850830198

Till
Kyrkogårdsnämnden
19 april 2023

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Kyrkogårdsnämnden

Förslag till beslut

1. Kyrkogårdsnämnden godkänner förslaget till underlag till budget för 2024 med inriktning för 2025 och 2026 och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Svante Borg
Förvaltningschef

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Kyrkogårdsnämnden	1
Förslag till beslut	1
1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål	3
1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	3
1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning.....	3
1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla.....	3
2 Nämndens verksamhetsområde	3
3 Sammanfattande ekonomisk analys	11
3.1 Drift	14
3.2 Investeringar	16
3.2.1 Prioriteringsgrunder	18
3.2.2 Konsekvensanalys och risker	19
3.2.3 Måluppfyllelse.....	19
4 Lokalförsörjningsplan.....	19
4.1 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet	19
4.1.1 Nuläge 31 januari 2023	19
4.1.2 Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden).....	19
5 Övriga redovisningar	19

Bilagor

Bilaga 1: 168 LFP2023 Kyrkogårdsnämnden

Bilaga 2: Bilaga 5 - Klimatinvesteringar 2024-2026

Bilaga 3: KN 2024-2026 (1) (2)

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Förvaltningens verksamhet ska fortsatt genomföras av ett långsiktigt förhållningssätt till begravningsuppdraget. Under perioden ska den långsiktiga planeringen förstärkas genom framtagande av resterande vård- och underhållsplaner men även kvalitetssäkras genom etablerade projektprocesser.

1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

- en ökning men även utjämning av gravsättningskapaciteten i staden
- trygghetsskapande åtgärder på de större begravningsplatserna
- en tydlig manifestering av Världsarvet Skogskyrkogården

1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

- utveckla park- och naturmiljövärden vid stadens begravningsplatser
- arbete med att öka den biologiska mångfalden
- successiv övergång till fossilfri drift av stadens begravningsplatser

1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

- etableringen av Järva begravningsplats
- uppförande av ett ceremonihus på Strandkyrkogården
- renovering av Skogskrematoriet
- fortsatt förstärka förvaltningens förmåga till projektstyrning och projektsamordning
- förbereda och genomföra ett generationsskifte i flera av förvaltningens chefsnivåer

2 Nämndens verksamhetsområde

Fortsatt följer en presentation och kommentarer till nämndens verksamhet och utveckling under planperioden.

Verksamhetens omfattning

Kyrkogårdsnämnden är huvudman för begravningsverksamheten i Stockholm stad. Kyrkogårdsnämnden ska verka för att den konfessionsneutrala inriktningen upprätthålls och att alla, oavsett livsåskådning, kan erbjudas den begravningsceremoni som önskas. Nämnden äger och förvaltar stadens begravningsplatser, upplåter gravplatser, ställer ceremonilokaler till allmänhetens förfogande samt svarar för stadens krematorier.

Verksamheten består av tre huvudområden: begravningsverksamhet, ansvar för att skydda och bevara kulturhistoriska värden samt övrig serviceverksamhet det vill säga skötsel och plantering på enskilda gravar mot ersättning från gravrättsinnehavare. Dessutom ansvarar nämnden för förvaltning av världsarvet Skogskyrkogården i enlighet med UNESCO:s Konvention om Skydd för Världens Kultur- och Naturarv.

Kyrkogårdsnämnden ger vidare ekonomisk ersättning till den som innehar enskild begravningsplats och till den som förvaltar allmän begravningsplats utan att vara huvudman. Med det senare avses församlingar inom Svenska kyrkan, i huvudsak i innerstaden.

Verksamheten finansieras av en begravningsavgift som baseras på den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Begravningsavgiften uppgår år 2023 till 6,5 öre per intjänad hundralapp. Begravningsavgiften för de kyrkliga huvudmännen i riket uppgick år 2023 till 25,8 öre per skattekrone som jämförelse..

Nämnden förvaltar 11 begravningsplatser med 13 ceremonilokaler. Totalt finns inom nämndens ansvar ett 40-tal byggnader, inklusive två krematorier.

Demografiska förutsättningar

I Stockholm pågår en kraftig befolkningsutveckling. Det är framför allt födelsenettet, det vill säga antalet födda minus antalet döda, som är anledningen till befolkningsökningen. Trots pågående pandemi var dödligheten nere på normala nivåer år 2021 och under de närmaste tio åren väntas medellivslängden stiga. Antalet avlidna beräknas öka i takt med att 40-talisterna når åldrar där dödsriskerna är höga.

Enligt stadens befolkningsprognos beräknas antalet personer som är 80 år och äldre vara omkring 60 procent fler 2031 än 2021. Befolkningsförändringarna beräknas bli högst i Skärholmen, Rinkeby-Kista samt Spånga-Tensta. Samtidigt beräknas befolkningsutvecklingen i innerstaden vara svag. De allra äldsta, 80 år och äldre, ökar i samtliga stadsdelsområden. Största ökningen återfinns i innerstaden samt i Hägersten-Älvsjö och Bromma.

Planeringsnivån beräknas till cirka 6500 avlidna per år fram till 2023. Antalet avlidna bedöms därefter att stiga och beräknas i slutet av 2020-talet till 10 procent fler jämfört med idag och i slutet av 2030-talet till cirka 30 procent fler jämfört med idag.

För att kunna erbjuda nya gravplatser i orörd mark på fler platser än på Strandkyrkogården i sydöstra Stockholm påbörjade förvaltningen i november 2022 arbetet med nya gravkvarter på Räcksta begravningsplats. Gravkvarteren ska rymma 1400 kistgravar och den första gravsättningen beräknas ske 2024, ungefär samtidigt som den nya begravningsplatsen på Järvafältet är färdigställd.

Allmänt om planeringsperioden

I linje med tidigare år kommer verksamhetens huvudinriktning vara att långsiktigt förvalta och utveckla stadens begravningsuppdrag.

Planperioden kommer framför allt att präglas av ett antal stora och viktiga bygg- och renoveringsprojekt. Förvaltningens organisation kommer därför ges en förstärkt inriktning mot projektledning och projektsamordning.

Förvaltningen fortsätter med utbildningsinsatser inom det systematiska arbetsmiljöarbetet för så väl medarbetare som chefer för att säkerställa en trygg och hälsosam arbetsplats.

Förvaltningen ser inga direkta omställningsbehov.

Nämndens verksamhet under genomförandeåret 2023

I budget för 2023 har kommunfullmäktige angett inriktningen för verksamheten.

Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

- verka för att den konfessionsneutrala inriktningen i verksamheten upprätthålls och att alla, oavsett livsåskådning, kan erbjudas den begravningsceremoni som önskas
- verka för att alla oavsett livsåskådning, vid begravning har tillgång till tvättmöjligheter som en del i utövandet av religionen. Tillgängligheten till ceremonilokalerna ska därför öka
- skapa trygga och säkra begravningsplatser för anhöriga och besökande
- utreda, och vid behov införa, nya gravplatser i staden

Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder till en rättvis klimatomställning

- ansvara för att erbjuda rofyllda och vackra begravningsplatser
- förvalta kulturarv och förvalta och utveckla park- och naturmiljövärden vid stadens begravningsplatser
- energieffektivisera byggnader och belysning på begravningsplatserna för att minska energiförbrukningen
- behålla de stämmingsfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna
- fasa ut fossila bränslen i arbetsfordon och maskiner
- bidra till biologisk mångfald inom grönskötseln på stadens begravningsplatser

Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

- säkerställa en kostnadseffektiv verksamhet och en låg begravningsavgift på såväl kort som lång sikt
- stärka sin investeringsstyrning, förbättra budgetföljsamhet, prognossäkerhet samt styrning av investeringsprojekt
- förstärka underhållet av stadens begravningsplatser
- begravningsplatserna tas om hand väl och är bra och trygga platser för invånarna att vistas på
- öka antalet Stockholms- och feriejobb
- värna en god nivå på underhållet genom långsiktig underhålls- och investeringsplanering

Nämndens strategiska satsningar under planperioden 2024-2026**Driftsättning av Järva begravningsplats**

Under planperioden pågår etablering av en ny begravningsplats på Järvaområdet. Begravningsplatsen beräknas driftsättas under 2024. Driftsorganisationen byggs upp med början 2023 för att ansvara för bland annat organisationsfrågor, nyrekryteringar, kompetensförsörjning, materiel och maskininköp.

Trygghetsskapande arbete samt säkerhetsfrågor

Förvaltningen arbetar under planperioden med att öka säkerheten och den upplevda tryggheten på begravningsplatserna. Förvaltningen fortsätter med att bland annat förbättra belysning och tillträdesbegränsningar för fordon.

Under perioden beräknas huvuddelen av påbörjade grindreoveringar ha slutförts. Förvaltningen undersöker fortsatt olika tekniska lösningar för att ytterligare öka tryggheten.

En ökning men även utjämning av gravsättningskapaciteten i staden

Som ett led i att skapa fler möjligheter till gravsättning på de äldre delarna av kyrkogårdsbeståndet och därmed även utjämna gravsättningskapaciteten i staden arbetar förvaltningen vidare med att skapa fler askgravlundar.

Under planperioden beräknas nya askgravlundar på Galärvarvskyrkogården och på Skogskyrkogården ha anlagts. På Skogskyrkogården är upphandling av entreprenör klar och anläggandet har påbörjats under 2023. En projektering pågår inför anläggande av en askgravlund på Galärvarvskyrkogården. En upphandling kommer att ske under hösten 2023 med beräknad byggstart 2024. Anläggningen beräknas vara färdigställd under 2024.

Arbetet med nya gravkvarter på Räcksta begravningsplats påbörjades under november 2022. Gravkvarteren ska rymma 1400 kistgravar och den första gravsättningen beräknas ske 2024.

På helgerna går en busslinje från Skogskyrkogårdens tunnelbanestation och igenom Skogskyrkogården. Det finns i dag elva busshållplatser på Skogskyrkogården. Busshållplatserna är i behov av att tillgänglighetsanpassas för dagens bussar. En utredning är genomförd 2022 och en ansökan om tillstånd samt projektering beräknas genomföras under 2023. Åtgärderna planeras att genomföras under 2024 till en kostnad av 3,5 mnkr.

Renovering av Skogskrematoriet och Räcksta krematorium

Skogskrematoriet inklusive de tre huvudkapellen, vid vilka det genomförs omkring 1100 ceremonier per år, planeras att renoveras med start 2025. Under renoveringstiden blir det nödvändigt med transporter av kistor till andra ceremonilokaler. Planering för en tillfällig bisättningslokal har påbörjats under 2023. Analys har även påbörjats för att klargöra om det istället är möjligt att anlägga en permanent bisättningslokal för att öka förvaltningens totala bisättningskapacitet, vilket även skulle kunna inrymma stödmöjlighet till Regionen och andra begravningshuvudmän.

Utredning av renovering och/eller utbyggnad av Räcksta krematorium behöver påbörjas och genomföras under planperioden.

Världsarvet Skogskyrkogården

Under planperioden kommer en ökad satsning ske på världsarvet Skogskyrkogården. Under 2021 påbörjades arbete med framtagandet av ”Program för hållbar turism i världsarvet Skogskyrkogården” som följer UNESCO:s ”Toolkit for sustainable tourism”. Förslag på målområden, mål och aktiviteter som har tagits fram inom arbetet ska förankras och införlivas i den långsiktiga planeringen för både kyrkogårdsförvaltningen och stadsmuseet. Arbetet lägger grunden för programmet för hållbar turism i världsarvet Skogskyrkogården.

De förslagna aktiviteterna för kommande år ska prioriteras, planeras och genomföras. Arbetet sker i samverkan med andra involverade aktörer, som andra förvaltningar inom staden och Visit Stockholm. Ett förslag är att förändra utställningen på Visitors center. Ett annat förslag är att göra utomhusutställningen vid huvudentrén permanent.

Bidrag för arbetets genomförande omfattande 300 tkr under 2023 har sökts genom Riksantikvarieämbetet ”Kulturmiljöbidrag för världsarvssamordning”.

Samarbetet med stadsmuseet kring besöks- och visningsverksamheten på Skogskyrkogården kommer att fördjupas som ett led i den ökade satsningen på världsarvet. Stadsmuseet ansvarar för Visitors Center som har öppet under säsongen maj-oktober och stadsmuseet ansvarar för visningarna av världsarvet.

En lördag i september arrangeras Skogskyrkogårdens dag med öppna kapell, specialvisningar med mera.

Nämnden arbetar även med förberedelserna för renoveringen av huvudbyggnaden Skogskrematoriet som rymmer tre kapell, Hoppet, Tron och Heliga korset. Renoveringen kommer påverka världsarvet som besöksmål och förslag på alternativa aktiviteter kommer tas fram under den tid kapellbyggnaden är stängd. Renoveringen beräknas starta 2025.

Nya entréer samt ombyggnad av upplagsplats på Norra begravningsplatsen

I samband med att utbyggnaden av tunnelbanelinjen mot Hagalund färdigställs och en ny tunnelbanestation med uppgång södra Hagalund anläggs ser förvaltningen att flödet av besökare till Norra begravningsplatsen också kommer att påverkas. I samband med att den gula tunnelbanelinjen färdigställs kommer därför av en ny huvudentré till Norra begravningsplatsen att behöva anläggas i den nordvästra delen. Behovet av förlängning av det befintliga gjutjärnsstaketet blir då också aktuell med två nya entréer mot det planerade bostadsområdet Hagastaden. Upplagsområdet på Norra begravningsplatsen, som gränsar till en av de nya entréerna men också till intilliggande planerade flerfamiljshus, behöver i samband med detta omplaneras så att verksamheten inte ska upplevas som störande för framtida hyresgäster. Trafikstart för den gula linjen beräknas till 2028. En utredning av åtgärdsbehovet måste därför påbörjas under planperioden.

Arbete med biologisk mångfald

Begravningsplatserna ska ha höga naturvärden och den så kallade grönskötseln ska bidra till biologisk mångfald. Arbete med ökad biologisk mångfald har fått ett ökat utrymme i förvaltningens dagliga drift och löper numera som en röd tråd genom alla projekt.

Förvaltningen genomför en mängd förstärkningsåtgärder inom arbetet med att öka den biologiska mångfalden. Några av de insatser som planeras är att börja fasa ut ettåriga växter och att ersätta dem med perenner som bedöms gynna pollinatörer, spara vatten och minska transporter, att öka mängden död ved och långgräs och att bevara bo- och viloplatsen i vissa naturtytor för att skapa en refug för djur.

Det snöoväder som drog in i slutet av 2022 orsakade stora skador på träd främst på Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen men även på övriga begravningsplatser. Arbetet med att säkra akuta riskträd och beskära skadade träd kommer att fortgå under hela

2023. Samtidigt kommer skadorna, till följd av stormen, att påverka trädbeståndet under lång tid då många träd fått strukturella skador, vilket medför en ökad risk för angrepp av svampar och skadegörare. Detta då det vid korrigerande av grenar har varit tvunget att göra stora beskärningsnitt. De strukturella skadorna bedöms även påverka trädens förväntade livslängd negativt. Inventering av skador på tallarna kommer löpa under hela planperioden. Den preliminära bedömningen är att cirka 200 träd initialt behöver ersättas på grund av direkta skador till följd av snöovädret. Återplantering av tallar kommer pågå under många år och innebära ökade kostnader.

Generationsväxling och kompetensförsörjning

Chefsförsörjningen är en aktuell fråga då förvaltningen står inför ett generationsskifte med anledning av kommande pensionsavgångar. Det finns även behov av rekrytering inom vissa specialistfunktioner såsom grävmaskinister. En strategisk planering kommer att tas fram för den samlade kompetensförsörjningen inom förvaltningen.

Förvaltningens behov av att anställa specialistfunktioner med utredarkompetens samt ett ökat stöd för projektstyrning löses genom anställning av ytterligare en landskapsingenjör/arkitekt. När det gäller målsättningen om att öka takten i den digitala utvecklingen överväger förvaltningen att stärka upp en med verksamhetsutvecklare med inriktning mot digitalisering. När de nya kistgravskvarteren på Råcksta begravningsplats tas i bruk 2024 finns även behov av att anställa fler kyrkogårdsarbetare med grävkompetens.

Digitalisering

Genom digitala tjänster finns möjlighet att erbjuda en sammanhållen och tillgänglig offentlig service som är anpassad efter målgruppernas behov och som underlättar deras vardag. Förvaltningen behöver öka takten i den digitala utvecklingen vilket ska leda till större effektivitet och ökad kvalitet i verksamheten. En del av verksamhetsinformationen är digitaliserad men hanteringen internt och gentemot andra aktörer, såsom begravningsbyråer och anhöriga, är fortfarande analog.

Förvaltningen ska dels ha bra, utvecklade digitala tjänster, dels bra och tillgänglig digital information. Det behövs för att kunna ge en bra tillgänglig service anpassad till målgruppernas behov. Internt behöver förvaltningen höja kunskapen och säkerställa en enhetlig användning av verksamhetssystemet Aveny, e-tjänsten Hittagraven, den externa webben begravnning.stockholm samt de interna digitala kanalerna. Förvaltningen behöver också göra en översyn av nuvarande digitala tjänster i syfte att säkerställa hur de kan utvecklas, anpassas och synkas bättre med varandra.

Samverkan

I Kommunfullmäktiges budget 2023-2025 anges områden där det finns ett särskilt stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan nämnder och bolagsstyrelser. Särskilt prioriterade frågor som anges de kommande åren är:

- miljö och klimat
- Säkerställande av nödvändig infrastruktur för både kollektivtrafik och energiförsörjning

- Investeringsbehov och investeringsprioriteringar
- effektiv lokalförsörjning
- ständiga förbättringar, innovation och digitalisering
- vägen till arbete och egen försörjning
- näringslivsarbete utifrån stadens näringslivspolicys fyra fokusområden som ska leda till näringslivspolicyns mål och att företagsklimatet ska förbättras
- bostäder som alla har råd att bo i
- kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov
- brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt säkerhetsfrågor
- ett sammanhållet arbete med de mänskliga rättigheterna samt ett öppet och demokratiskt Stockholm med hög delaktighet och inflytande

Förvaltningen bedömer att det finns goda möjligheter till effektivisering och kostnadsbesparing med ökad samordning i staden. Fortsatt beskrivs hur förvaltningen avser att samverka med övriga förvaltningar och bolag under de kommande åren.

Miljö och klimat

För att ta tillvara på kompetenser och tillsammans arbeta mot stadens uppsatta miljömål ingår förvaltningen i ett nätverk för miljösamordnare. Ett samarbete med miljöförvaltningen pågår även kring insatser för biologisk mångfald på stadens begravningsplatser. Ett samarbete sker med trafikkontoret i trädprojekt och trädfrågor. Andra viktiga samarbetspartners är stadsledningskontoret, Stockholm Vatten och fastighetskontoret.

Säkerställande av nödvändig infrastruktur för både kollektivtrafik och energiförsörjning

Förvaltningen har beslutat att komplettera anläggningarna 15C (för administration), Nya kylhuset (för bisättning) och Nya krematoriet (för kremation), så att de är förberedda för reservkraft vid allvarliga störningar i kraftnätet eller vid längre strömbortfall. Förvaltningen har i avtalet gällande bränsleförsörjning att bränsle ska finnas i tankarna för minst sex månaders drift i normalläge. Reservkraftaggregaten är då inte inräknade.

Investeringsbehov och investeringsprioriteringar

Förvaltningen samverkar gällande investeringsprojekt bland annat med stadsbyggnadskontoret, fastighetskontoret och miljöförvaltningen.

Effektiv lokalförsörjning

I samband med planeringsprocessen för nya verksamhetslokaler har förvaltningen samarbete med framförallt serviceförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och exploateringskontoret. Förvaltningen avser att flytta verksamheten på Hallvägen i Slakthusområdet till stadens lokaler i anslutning till Tekniska nämndhuset.

Ständiga förbättringar, innovation och digitalisering

Arbetet med att öka förvaltningens innovationskraft och takten i den digitala utvecklingen har påbörjats. Behov finns av ökat samarbete som ska leda till effektivitet och ökad kvalitet i

verksamheten. Kyrkogårdsförvaltningen arbetar med att se över rutiner och arbetssätt i syfte att effektivisera men också säkerställa en korrekt handläggning.

Samverkan och dialog sker med serviceförvaltningen, stadsledningskontoret, stadens juridiska enhet och socialförvaltningens dödsboenhet för att säkerställa en rättssäker handläggning. Samverkan finns med stadens övriga förvaltningar för att dra lärdom av deras arbete med digitalisering och möte med medborgare och kund.

Vägen till arbete och egen försörjning

Förvaltningen fortsätter arbetet med att tillhandahålla platser för Stockholmsarbetare och feriearbetare i samverkan med Jobbtorg inom arbetsmarknadsförvaltningen.

Näringslivsarbete utifrån stadens näringslivspolicys fyra fokusområden som ska leda till näringslivspolicyns mål och att företagsklimatet ska förbättras

Förvaltningen har en nära samverkan med näringslivet genom samarbete med olika entreprenörer inom begravningsbranschen. Höga krav ställs på att detta samarbete fungerar för att levererade tjänster ska nå hög kvalitet. Olika samrådsorgan finns, exempelvis BESK-gruppen, med representanter från begravningsbyråbranschen och förvaltningen. Regelbundna samverkansmöten genomförs. Transportgruppen samverkar med aktörer som utför transporter av stoft tillsammans med bland annat Region Stockholm och begravningsbyråbranschen.

Inför och under etableringen av den nya begravningsplatsen på Järva samverkar förvaltningen med andra involverade fackförvaltningar och närbelägna stadsdelsförvaltningar avseende bland annat miljöaspekter och kommunikation. Samverkan kring begravningsplatsen sker även med en grupp av företrädare för olika trosbekännelser.

Bostäder som alla har råd att bo i

Genom anläggandet och driftsättningen av Järva begravningsplats bidrar nämnden till utvecklingen av Järva utifrån nämndens verksamhetsområde.

Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

Förvaltningen fortsätter samverka med och ta del av de utbildningsinsatser som anordnas av stadsledningskontoret. Nätverkande med HR-funktionerna inom de olika förvaltningarna fortgår. Genom samverkan och nätverkande kan förvaltningarna byta erfarenheter och kunskap samt undersöka möjligheter att samordna insatser till exempel inom chefsutveckling, kompetensförsörjning och arbetsmiljö.

Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt säkerhetsfrågor

Förvaltningen kommer i samverkan med berörda stadsdels- och fackförvaltningar, polis och lokala näringslivet fortsätta att utveckla stadens begravningsplatser till trygga och säkra platser. Detta sker bland annat genom att ett flertal grindar renoveras och görs låsbara samt att vaktbolag ronderar vid de större begravningsplatserna. Samverkan sker med närpolisen kring åtgärder för att exempelvis förhindra skadegörelse och stölder. Förvaltningen undersöker vidare olika tekniska lösningar för att ytterligare öka tryggheten.

Ett sammanhållet arbete med de mänskliga rättigheterna samt ett öppet och demokratiskt Stockholm med hög delaktighet och inflytande

Förvaltningen integrerar jämställdhetsarbetet med arbetet inom Agenda 2030. Förvaltningen utvecklar arbetet med att systematiskt analysera könsuppdelade resultat och vidta åtgärder om omotiverade skillnader mellan könen identifieras. Jämställdhetsanalyser görs i tjänsteutlåtanden där det bedöms vara relevant.

Samverkan och samråd med olika intressenter görs vid planering av verksamheten. Allmänhetens och olika religiösa företrädares synpunkter är värdefulla för att utveckla kvaliteten i service och förvaltning.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Kyrkogårdsnämndens ekonomiska resurser för de kommande åren kan lämpligen fördelas i tre delar med olika förutsättning, möjligheter och utmaningar. Det är en drift- och underhållsbudget som direkt finansieras av begravningsavgiften, löpande underhållsprojekt i investeringsform som indirekt finansieras av begravningsavgiften och ett antal större fleråriga utvecklings- eller renoveringsprojekt, även dessa indirekt finansierade genom begravningsavgiften.

Styrdokument för förvaltning av kyrkogårdar och begravningsplatser

Den långsiktiga verksamhetsplaneringen i detta dokument kompletteras av för kyrkogårdar och begravningsplatser särskilt framtagna VoUp (Vård och underhållsplaner enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen KRFS 2012:2). Dessa ger anvisning hur respektive begravningsplats ska gestaltas, vilket därmed ger en inriktning för vad som över tiden behöver göras.

Planerna är dock inte tänkta att vara ett fullskaligt styrdokument då underhållsbehovet av till exempel befintliga huskroppar inte alltid omfattas. De framtagna vård- och underhållsplanerna beskriver kulturmiljö och byggnader med åtgärder för att bevara dessa.

Vård- och underhållsplanerna beskriver inte heller bevarande och åtgärdsbehov för enskilda gravöverbyggnader som är kulturhistoriskt klassade, detta behöver därför kompletteras. Framtagande av vårdplaner för nämnda objekt kräver ofta en särskild antikvarisk kompetens.

Vård- och underhållsplaner är till dags dato framtagna för åtta av förvaltningens elva kyrkogårdar och begravningsplatser. Under 2022 togs en vård- och underhållsplan fram för Norra begravningsplatsen. De planer som återstår därefter är de för Skogskyrkogården, vilken tas fram under 2023, och Råcksta begravningsplats (för Strandkyrkogården behövs ingen).

Särskilda ljus- och mörkerplaner är framtagna för Sandsborgskyrkogården, Västberga begravningsplats och Brännkyrka kyrkogård. Arbetet fortsätter med framtagande av ljus- och mörkerplaner för Skogskyrkogården 2023 och Norra begravningsplatsen 2024.

Framtagandet av vård- och underhållsplaner samt ljus- och mörkerplaner medför ökade kostnader då dessa behöver upphandlas av bland annat Stadsmuseet.

Begravningsavgift och begravningsfond

Den årliga driftsbudgeten har under de senare åren lämnat ett mindre årligt överskott, vilket tillfaller den med begravningsavgiften sammankopplade begravningsfonden. Enligt lag får dessa medel enbart användas till begravningsverksamhet, vilket skapar en obalans mot det gängse kommunala budgetsystemet, där ett överutnyttjande inte är acceptabelt kopplat till den så kallade treårsregeln.

Den grundläggande ekonomiska styrmodellen baseras på de ekonomiska förutsättningarna för landets kyrkliga församlingar (vilka i likhet med Stockholms Stad är huvudmän för begravningsverksamheten) och är tänkt att balansera storleken på avgiften med hur mycket som finns reserverat i fonden samt att detta sedan i nästa steg påverkar vilka investeringar som kan göras och i vilken takt dessa kan ske.

I nuläget kan inte fonden nyttjas fullt ut som balans genom att intäkten från begravningsavgiften hålls lägre än driftskostnaderna. Möjligheten att investera påverkas såväl kortsiktigt som långsiktigt mer av utrymme i stadens samlade investeringsåtagande än vad som kan balanseras mot begravningsavgiften.

Kostnader för underhållsåtgärderna ska dessutom, enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning, i allt väsentligt belasta investeringsbudgeten och inte driftbudgeten. Stadens revisorer påtalade detta i sin årsrapport 2016 för kyrkogårdsnämnden. Med anledning av detta gjordes budgetjusteringar sinsemellan drifts- och investeringsbudgeten under år 2018. Denna förändring förstärker obalansen än mer.

Drift

Driftskostnaderna kommer att öka markant under planperioden dels beroende på att den nya begravningsplatsen på Järva tas i bruk, energikostnader, kapitalkostnader, transportkostnader och arbetsmiljöregler dels beroende på Kammarkollegiets justering av beloppen inom clearingssystemet.

Kammarkollegiet fastställer var femte år den avgift som huvudmannen för begravningsverksamheten, där den avlidne var folkbokförd, betalar till den som innehar enskild begravningsplats eller den som innehar allmän begravningsplats utan att vara huvudman. För åren 2022-2026 ökade Kammarkollegiet taxan med 24 procent. De medel förvaltningen fick för detta i budgeten för 2023 motsvarade den del som de församlingar som producerar mer än garantibeloppet. För att kunna höja garantibeloppet för de som inte producerar upp till garantibeloppet behöver förvaltningen ytterligare 2,5 mnkr.

Utöver det garanterade ersättningsbelopp som delas ut har Hedvig Eleonora, Johannes, Jacob, Gustaf Vasa och Adolf Fredriks församlingar äskat om extra bidrag om 10,4 mnkr. Det är olika skäl som ansökningarna avser, allt ifrån större dräneringsarbeten till byte av elledningar till lyktstolpar. Förvaltningen anser att ansökningarna är väl motiverade och att församlingarna inte har möjlighet att bekosta detta med det bidrag som de får årligen.

Ändrade arbetsmiljöregler och ökade energipriser har medfört att transporter av stoft ökade markant under 2022. Dessa kostnader förväntas öka med 2,0 mnkr per år, vilket förvaltningen behöver kompenseras för kommande år. De beräkningar av gaspriserna som gjordes inför 2023 visade sig vara i underkant. Med nuvarande gaspris blir det en merkostnad om 5 mnkr.

Elpriset fördubblades för 2023 vilket ger en ökad kostnad om 1 mnkr. Förvaltningen underskattade även kostnader för de ändrade arbetsmiljöreglerna vid transporter av avlidna. Ändringen ökade förvaltningens kostnader med 5 mnkr per år. Förvaltningen fick 2 mnkr för detta inför 2023 och äskar nu om de överskjutande 3 mnkr. Nuvarande transportavtal går ut 2023-12-31. Med kostnadsutvecklingen som har varit de två senaste åren räknar förvaltningen att kostnadsökningen i det nya avtalet blir 1,5 mnkr (kostnaden för 2023 var 12,5 mnkr).

Hållbart kulturarv

Ett angeläget projekt är att bevara kulturarvet på stadens begravningsplatser. När en gravplats återgår till upplåtaren, det vill säga kyrkogårdsförvaltningen, ska gravstenen stå kvar på platsen så att kulturmiljön i möjligaste mån bibehålls. Underhållet av dessa gravstenar övergår då till kyrkogårdsförvaltningen varav flera är i behov av åtgärder såsom riktning och säkring. Behovet är störst på Skogskyrkogården där nu hela gravkvarter med gamla så kallade allmänna gravar återgått till kyrkogårdsförvaltningen. Behov finns även på övriga kyrkogårdar och begravningsplatser där gravrätten återgått till kyrkogårdsförvaltningen. Projektet behöver starta 2024 och pågå fram till 2026. Planen är att anställa personal för att i egen regi arbeta med dessa åtgärder till en kostnad av 2,0 mnkr årligen under planperioden.

Driftsättning av Järva begravningsplats

Under planperioden pågår etablering av en ny begravningsplats på Järvaområdet. Denna beräknas innebära ett ökat ekonomisk åtagande för nämnden om 2,5 mnkr för 2023, och från 2024 en påföljande årlig kostnadsökning, vad gäller drift om 7,0 mnkr.

Utöver detta tillkommer en kostnad för garantiskötsel till en årlig kostnad av 2,0 mnkr åren 2024-2026. Inför driftsättning av Järva krävs även inköp av maskiner och materiel till en kostnad av 10,0 mnkr 2024. För inredning av ceremonibygnad och ekonomibygnad tillkommer en kostnad av 10,0 mnkr 2024.

Kompetensförsörjning

Förvaltningens behov av att anställa specialistfunktioner med utredarkompetens samt ett ökat stöd för projektstyrning planeras att hanteras genom anställning av en landskapsingenjör/arkitekt till en kostnad om 1,0 mnkr/år under planperioden. När det gäller målsättningen om att öka takten i den digitala utvecklingen överväger förvaltningen att stärka upp en med verksamhetsutvecklare med inriktning mot digitalisering.

Förvaltningen har även behov av att anställa specialistfunktion med antikvarisk kompetens. Medverkan av antikvarie är i regel villkorat i de tillstånd som ges av Länsstyrelsen i samband med utförande av olika åtgärder på stadens kyrkogårdar och begravningsplatser. Antikvarisk kompetens krävs också för att bedöma kulturhistoriska gravanordningar. Förvaltningen köper i dag den antikvariska kompetensen till en kostnad om cirka 1,0 mnkr. Behovet av antikvarisk kompetens är stort och förvaltningen har därför behov av att stärka specialistfunktionen med att anställa en antikvarie. Kostnad för en antikvarie 1,0 mnkr/år.

Driftsättning av nytt kistgravkvarter på Räcksta begravningsplats 2024

Inför att de nya kistgravkvarteren på Räcksta begravningsplats tas i bruk 2024 finns behov av att anställa kyrkogårdsarbetare med grävkompetens till en kostnad 1,5 mnkr/år.

Behov finns också, för att utföra den ökade mängden kistgravsättningar på Räcksta, av inköp av grävmaskin, hjullastare och rasskydd till en kostnad av 3,0 mnkr 2024.

3.1 Drift

Väsentliga förändringar under planeringsperioden jämfört med nämndens budget.

Tabell 1

Driftbudget	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Kostnader	Mkr	Mkr	Mkr	Mkr
Förvaltningschef, nämnd och stab	5,5	5,5	5,5	5,5
Begravnings- och serviceavdelningen	118,4	112,9	112,9	112,9
Tekniska avdelningen	57,9	57,9	57,9	57,9
Bokning och gravrättsavdelningen	9,1	9,1	9,1	9,1
Administrativa avdelningen	17,6	17,6	17,6	17,6
Kapitalkostnader	33,3	33,3	33,3	33,3
Summa kostnader	241,8	236,3	236,3	236,3
Intäkter				
Avgifter	14,5	14,5	14,5	14,5
Fonduttag	10,0	10,0	10,0	10,0
Övrigt	4,0	4,0	4,0	4,0
Summa intäkter	28,5	28,5	28,5	28,5
Netto	213,3	207,8	207,8	207,8

I samband med beslut om verksamhetsplan 2023 fastställde Kommunfullmäktige ovan planeringsnivåer för åren 2023, 2024 och 2025.

Tabell 2

För att bibehålla dagens kvalitet	2024	2025	2026
Igångsättande av Järva och Räcksta kistgravar	10,5	10,5	10,5
Ökade energikostnader	6	6	6
Ökade kostnader transportavtal och arbetsmiljöregler	4,5	4,5	4,5
Ökat garantibelopp innerstadsförsamlingarna	2,5	2,5	2,5
Ökade kapitaltjänstkostnader	10,8	32,6	32,6
Summa	34,3	56,1	56,1

Kostnaderna som ingår i ovan tabell är för att förvaltningen ska kunna drivas som idag.

Tabellen ovan innehåller planeringsnivåerna och kostnaderna för driftsättningen av Järva begravningsplats och nya kistkvarter på Råcksta. I tabellen ingår även medel för ökade energipriser och ändrade arbetsmiljöregler. Även ökade garantibelopp för innerstadsförsamlingarna ingår i tabellen (2,5 mnkr).

Nämndens kapitaltjänstkostnader kommer under 2024 att öka med omkring 10,8 mnkr till stor del på grund av den ökade räntan. Under 2025 beräknas även ett antal stora projekt avslutas innebärande att investeringarna för dessa kommer att aktiveras, vilket ytterligare ökar kapitaltjänstkostnaderna.

Tabell 3

För utveckling av förvaltningen		2024	2025	2026
Specialistkompetens		2	2	2
Säkra kulturarvet		2	2	2
Åskande från innerstadsförsamlingarna		10,4	0	0
Summa		14,4	4	4

För att utveckla förvaltningen behöver det anställas specialistfunktioner med utredarkompetens samt ett ökat stöd för projektstyrning men även antikvarisk kompetens om 2.0 mnkr/år under planperioden.

För att säkra kulturvärdena på kyrkogårdarna önskar förvaltningen starta ett projekt för renovering av gravstenar 2024 som beräknas pågå fram till 2026. Behovet är att anställa personal för att i egen regi arbeta med dessa åtgärder till en kostnad av 2,0 mnkr årligen under planperioden.

Ansökningar om extramedel från innerstadsförsamlingarna 10,4 mnkr.

Tabell 4

Sammanlagt behov av medel		2024	2025	2026
Summa		256,5	267,9	267,9

Ovan tabell visar förvaltningens sammanlagda behov under planperioden.

Avgifter för gravskötsel

Andelen gravplatser med skötseluppdrag på begravningsplatserna ska som princip inte påverka nämndens nettobudget. Verksamheten ska vara självfinansierad, varför taxan för 2024 föreslås öka med 20 kr.

Pris år 2024: Gravskötsel: 1 år 580 kr, 5 år 2540 kr, enbart gräsklippning 300 kr.

3.2 Investeringar

Löpande underhållsprojekt som finansieras genom investering

Underhållsbudget 2024-2026

Planerade underhållsåtgärder ska inrymmas inom den preliminära budgetramen för planperioden. De underhållsåtgärder som planeras under planperioden är förutom de tidigare nämnda vård- och underhållsplanerna, ljus- och mörkerplaner, säkerhetskontroll av gravstenar och underhåll av kulturhistoriska gravvårdar.

På Skogskyrkogården fortsätter förnyringen av tallbeståndet och runt 100 större tallplanter planteras ut varje år. Ett angeläget arbete pågår inom förvaltningen för att finna strategier att hantera trädskjudomar. Att bevara det gröna kulturarvet, och att fortsättningsvis på ett effektivt sätt kunna hantera smittsamma trädskjudomar och motverka ökade angrepp av skadeinsekter, medför ökade kostnader för framförallt återplantering och förnyring av trädbeståndet. En strategi för fortsatt förnyring av tallbeståndet på Skogskyrkogården kommer att tas fram under 2023.

Prioriteringar inom investeringsramen för långsiktigt underhåll

I budgeten för planperioden har förvaltningen för åren 2023, 2024 och 2025 tilldelats 20 mnkr per år. Nämnden använder i jämförelse varje år omkring 10 mnkr av tilldelade investeringsmedel för utbyte av maskiner, beläggningsarbeten, upprustning av servicestationer och omsättning av bänkar. I budgeten ryms därutöver investeringar som gäller arbetsmiljö och akuta åtgärder för att säkerställa driften.

Tabell 1

Investering	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Järva begravningsplats	100,0	17,8	0,0	0,0
Ceremonibyggnad Strandkyrkogården	28,0	0,0	0,0	0,0
Säkerhetsåtgärder	2,5	2,0	0,0	0,0
Övrigt	20,0	20,0	20,0	20,0
Skogskyrkogården askgravar	11,0	0,0	0,0	0,0
Räcksta kistgravar	37,0	0,0	0,0	0,0
Summa	198,5	39,8	20,0	20,0

I samband med beslut om verksamhetsplan 2023 fastställde Kommunfullmäktige planeringsnivåer för år 2023, 2024 och 2025 enligt ovan.

Utöver planeringsramarna behöver förvaltningen 2024 nedan:

För att starta upp de nya gravplatserna på Räcksta och Järva begravningsplats samt inventarier till ekonomibyggnaden på Järva begravningsplats behövs 13 mnkr. I projektbudgeten för Järva begravningsplats ingår inte inredning och inventarier av ceremonibyggnaden. För att kunna börja använda ceremonibyggnaden och ekonomibyggnaden bedöms 10 mnkr behövas.

Tillgänglighetsanpassning av busshållplatserna (för att passa dagens bussar) på Skogskyrkogården 3,5 mnkr.

I samband med att skogskrematoriet med kapell renoveras behöver bisättningsplatser öka. Förvaltningen utreder om det är möjligt att bygga en bisättningslokal på södra delen av Skogskyrkogården. Byggekostnaden för en sådan lokal beräknas till omkring 35 mnkr.

För att kunna erbjuda möjlighet till gravsättning i askgravlund på samtliga av förvaltningens kyrkogårdar behöver en ny askgravlund på Galärvarvskyrkogården anläggas. Kostnaden för att anlägga denna är 4,0 mnkr 2024.

För uppförande av en ny ceremonilokal på Strandkyrkogården har förvaltningen 28 mnkr för 2023. Kostnaden för att uppföra denna byggnad beräknas idag till omkring 49 mnkr. Detta innebär att förvaltningen behöver 21,0 mnkr för 2024 för att färdigställa ceremonilokalen.

Tabell 2

Åskande investeringar	2024	2025	2026
Maskininköp Räcksta och Järvabegravningsplats	13	0	0
Inventarier till Järva ceremonilokal	10	0	0
Tillgänglighetsanpassning busshållplatser	3,5	0	0
Ny bisättningslokal skogskyrkogården	25	10	0
Färdigställande av ceremonilokal Strandkyrkogården	21	0	0
Askgravlund Galär och Brännkyrka	4	4	0
Renovering skogskrematoriet med kapell	0	80	120
Järva begravningsplats	35	0	0
Summa	111,5	94	120

Behov av att utöka investeringsramen under planperioden

Den långsiktiga investeringsramen behöver som tidigare anmälts justeras under planperioden, för att tillgodose finansiering av angelägna underhållsåtgärder och en långsiktig renovering av kulturarvet.

Tillgänglighets-, trygghets- och energiåtgärder, maskininköp, renovering av personallokaler och utredningar inför kommande investeringsprojekt utgör också en väsentlig del av den långsiktiga investeringsplanen.

För perioden 2023-2025 är dagens investeringsbudget 60 mnkr. Förvaltningen har under samma tidsperiod ett behov av reinvesteringar och underhåll om cirka 120 mnkr.

Större fleråriga utvecklings- eller renoveringsprojekt, i prioriteringsordning
Säkerhetsåtgärder på grund av skadegörelse

På grund av ökad skadegörelse och upplevd otrygghet på Norra begravningsplatsen och Skogskyrkogården har kyrkogårdsförvaltningen ett uppdrag att vidta säkerhetsfrämjande åtgärder. Under planperioden planeras renovering av Skogskyrkogårdens grindar och därtill en automatisering av dessa för att möjliggöra låsning nattetid.

Begravningsplats på Järvaområdet

Begravningsplatsen ska på sikt rymma cirka 20 000 gravplatser (varav 9000 kistgravar) och ska fylla ett långsiktigt behov av gravplatser i norra Stockholm. Etablering av den första etappen påbörjades år 2021 med närmare 3000 kistgravar, urngravar, minneslund, ny infrastruktur, markomvandlingar och två nya våtmarker. Därtill innefattar projektet arbetslokaler och en konfessionsneutralt utformad ceremonilokal och flera kontemplationsplatser. Etableringen beräknas pågå till och med 2024. Genomförandebeslut för den första etappen fattades av kommunfullmäktige 2019 till en investeringsutgift om 357 mnkr. Tids- och kvalitetsmässigt löper projektet väl och planeras tas i bruk under 2024. Kostnadsutvecklingen sedan projektstart och som accentuerats under det senaste året pekar mot en slutkostnad om cirka 406 mnkr.

I projektet ingår inte kostnaden för den maskinpark som behövs för att driva den. Inredningen i såväl ceremonihuset som ekonomibyggnaden är inte heller planerade i huvudprojektet.

Ceremonilokal vid Strandkyrkogården

Etableringen av Strandkyrkogården gav ett nödvändigt tillskott av begravningsplatser söder om staden. För att nå den fulla effekten måste begravningsplatsen kompletteras med en ceremonilokal. Tidplanen är att byggstart sker till hösten 2023. Projektet är kostnadsberäknat till omkring 49 mnkr.

Renovering av Skogskrematoriet inklusive kapell

Efter 80 år behövs en genomgripande renovering av Skogskrematoriet inklusive de tre kapellen; Tron, Hoppets och Heliga korsets kapell. Projektet påbörjas under planperioden. Genomförandebeslutet för renoveringen av Skogskrematoriet återremitterades under hösten 2020 till kyrkogårdsnämnden. Ett nytt reviderat genomförandebeslut kommer att tas fram till sommaren 2023. Renoveringen beräknas att påbörjas under 2025. Kostnaden bedöms till omkring 292 mnkr.

Nytt kylhus

Under 2023 utreder förvaltningen möjligheten att bygga en ny bisättningslokal på södra delen på Skogskyrkogården till en kostnad om 35 mnkr. Analys har även påbörjats för att klargöra om det istället är möjligt att anlägga en permanent bisättningslokal för att öka förvaltningens totala bisättningskapacitet, vilket även skulle kunna inrymma stödmöjlighet till Regionen och andra begravningshuvudmän,

3.2.1 Prioriteringsgrunder

Projektet enligt ovan har prioriterats utifrån uppdrag från kommunfullmäktige, omvärldsfaktorer som påverkar verksamheten, verksamhetsbehov utifrån driftsaspekter, säkerhets- och miljökrav samt valfrihets- och mångfaldsperspektiv.

3.2.2 Konsekvensanalys och risker

Konsultstöd behöver upphandlas för att klara av såväl investeringsvolymen som komplexiteten i flertalet av projekten. Konjunkturläget bedöms även som avgörande för kostnaderna när byggentreprenader handlas upp.

3.2.3 Måluppfyllelse

Investeringarna bidrar till måluppfyllelse avseende KF:s verksamhetsmål. "Nämnden ska verka för att den konfessionsneutrala inriktningen upprätthålls och att alla, oavsett livsåskådning, kan erbjudas den begravningsceremoni som önskas. Nämnden ska utreda, och vid behov införa, nya gravplatser i staden. Nämnden ska skapa trygga och säkra begravningsplatser för anhöriga och besökande. Nämnden ska ansvara för att erbjuda rofyllda och vackra begravningsplatser, liksom att förvalta kulturarv och förvalta och utveckla park- och naturmiljövärden vid stadens begravningsplatser. Nämnden ska energieffektivisera byggnader och belysning på begravningsplatserna för att minska energiförbrukningen. Nämndens grönskötsel på stadens begravningsplatser ska bidra till biologisk mångfald. Nämnden ska stärka sin investeringsstyrning, förbättra budgetföljsamhet, prognossäkerhet samt styrning av investeringsprojekt."

Översiktsplanens strategier att *Koppla samman stadens delar* och *Främja en levande stadsmiljö i hela staden* tillmötesgår via investeringar i en ny begravningsplats vid Järva som också ska utgöra en vacker och attraktiv ny mötesplats och möta ett långsiktigt behov.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet

4.1.1 Nuläge 31 januari 2023

Nämnden äger och förvaltar lokaler i huvudsak egen regi. De enda förhyrningar som är aktuella är lokaler för huvudkontor och administration inklusive ett mindre förråd, samt ett mindre väntrum på Galärvarvskyrkogården.

Förvaltningen avser att flytta verksamheten på Hallvägen i Slakthusområdet till stadens lokaler i anslutning till Tekniska nämndhuset.

4.1.2 Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

Nämnden hyr lokaler för huvudkontor och administration i Slakthusområdet. Förvaltningen avser att 2024 flytta verksamheten på Hallvägen i Slakthusområdet till stadens lokaler i anslutning till Tekniska nämndhuset.

5 Övriga redovisningar

Staden som helhet

Förvaltningen arbetar för att öka takten i förvaltningens digitala utveckling. Förvaltningen

arbetar med implementeringen av förbättrade webb- och informationslösningar som ska ge snabbare och säkrare handläggning vid beställningar av tjänster och göra servicen mer tillgänglig för medborgare. Arbete med att uppdatera och utveckla den digitala och den tryckta informationen, där begravnung.stockholm är navet i kommunikationen pågår. Verksamheterna ska på ett resurssmart och säkert sätt tillhandahålla tjänster av hög kvalitet och kunna möta även morgondagens utmaningar. Arbete med digitala lösningar eller förändringar gällande administrativa processer prioriteras.

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för att erbjuda medborgare rofyllda och vackra begravningsplatser, liksom att förvalta kulturarv och förvalta och utveckla park- och naturmiljövärden vid stadens begravningsplatser. Begravningsplatser ska ha höga naturvärden och grönskötseln ska bidra till biologisk mångfald. Arbete med ökad biologisk mångfald har fått ett ökat utrymme i verksamhetens dagliga drift och sker i samverkan med miljöförvaltningen och trafikkontoret. En fossilfri drift av begravningsverksamheten bidrar till att minska buller och förbättra luften på begravningsplatserna.

I arbetet med att öka den biologiska mångfalden finns även utmaningar. Gravrättsinnehavare och besökare kan uppleva det som att begravningsplatserna inte sköts när till exempel långgräsytor skapas eller att löven inte tas bort. Förvaltningen och staden behöver därför jobba med information och attitydförändring både bland besökare och medarbetare.

Utöver detta omfattas begravningsplatser av Kulturmiljölagen (ej Strandkyrkogården och Järva begravningsplats), vilket innebär att begravningsplatserna "ska vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas". Världsarvet Skogskyrkogården är en populär plats att besöka i Stockholm. Skogskyrkogården ska skyddas, bevaras, levandegöras och överlämnas till kommande generationer. Dess unika status och kulturmiljö förvaltas utifrån en av kyrkogårdsförvaltningen framtagen förvaltningsplan i nära samverkan med stadsmuseet.

Medborgarbudget och medborgarinflytande

Kyrkogårdsförvaltningen bidrar till stadens demokratiarbete. För att invånarnas delaktighet ska öka och för att ta vara på stockholmarnas synpunkter, förslag och upplevelser genomför förvaltningen olika aktiviteter. Begravningsverksamheten inkluderar alla trosbekännelser med möjlighet att följa religiösa riter och sedvänjor. Samverkan skedde med trossamfund och civilsamhället exempelvis när anläggandet av den nya begravningsplatsen på Järva påbörjades.

För att bidra till ökad delaktighet för medborgare i utvecklingen av det egna området deltar kyrkogårdsförvaltningens medarbetare på Järvaveckan. Syftet är att ge medborgare och andra besökare en nulägesbild av arbetet med Järva begravningsplats. Budskapet är "Järva begravningsplats – en plats för alla". Deltagandet ger bland annat en möjlighet att förtydliga att platsen fortsatt kommer att vara ett viktigt grönområde.

Framöver kommer förvaltningen att ha aktiviteter för att öka kännedomen om den nya begravningsplatsen på Järva och förmå invånare i området att besöka platsen för rekreation.

Ungdomar från Järva har de senaste åren erbjudits feriearbete inom förvaltningens kommunikationsverksamhet. Inför bygget av Järva begravningsplats togs ett antal ungdomar

emot för att göra en lokal kundundersökning under höstlovet om medborgares kännedom om den blivande begravningsplatsen. Samtidigt kunde de dela ut informationsmaterial.

I samband med det pågående bygget av ceremonihuset på Järva begravningsplats har ungdomar från Järvaområdet uppdraget att tillsammans med feriearbetande ungdomar arbeta med ett tidskapselprojekt. I en tidskapsel, som ska byggas in i byggnaden, ska ungdomarna dels skicka med sina egna reflektioner och tankar kring den tid vi lever i, dels reflektioner från ungdomar i Framtidens hus i Husby och Framtidens hus i Rinkeby. Detta som ett led för ungdomarna till delaktighet i det egna området.

Förvaltningen kommer fortsätta att involvera medborgarna i planering och utveckling av såväl fysiska miljöer som andra verksamhetsrelaterade frågor.